РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орґан Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 17-го ЧЕРВНЯ 1919. Ч. 71. VOL. XXVII. JERSEY CITY, N. J. TUESDAY, JUNE 17, 1919. No. 71.

КОНФЕРЕНЦІЯ РАДИТЬ НАД ГРАНИЦЕЮ УКРАЇНИ І ПОЛЬЩІ.

Большевицькі війска війшли до Галичини і зближають ся до Тернополя.

Большевицька Росія, Україна і Угорщина заключили союз проти Польщі і Румунії.

НІМЕЦЬКІ ДЕЛЕҐАТИ ОДЕРЖАЛИ НА ПІДПИСАНЄ МИРА РЕЧЕНЕЦЬ ДО 21. ЧЕРВНЯ.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 16, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

СПРАВА ВИЗНАЧЕНЯ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ГРАНИЦЬ НА МИРОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ПАРИЖ, 15. червня. — Рада міністрів заграничних справ займаєть ся під теперішну пору справою визначеня границь між Польщею і Україною.

КУБАНЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ У ПРЕЗ. ВІЛСОНА.

„Українське Бюро" в Парижи доносить у своїм бюлетині з дня 26. мая, що президент Вілсон приняв у себе на послуханю кубанську делеґацію, в склад котрої входили Беч, предсідатель делеґації, і двох членів, Кулабаха і ґен. Савіцький.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВІЙСКА ПЕРЕЙШЛИ ГРАНИЦЮ ГАЛИЧИНИ.

Зближають ся до Тернополя. — Мають на ціли получити ся з мадярськими большевиками.

ЛОНДОН, 14. червня. — Російські большевицькі війска мали перейти границю Галичини і зближають ся до Тернополя, маючи на ціли получити ся з мадярськими большевиками, коли дійдуть до границі Угорщини, як се доносить телеґрама з Відня, датована в четвер.

СЕМЕН ПЕТЛЮРА МАВ УСТУПИТИ З ГОЛОВНОГО КОМАНДАНТА УКРАЇНСЬКОЇ СЕЛЯНСЬКОЇ АРМІЇ.

Ходить чутка, що Петлюра виїхав до Швайцарії.

ВАРШАВА, 7. червня. — Ґен. Семен Петлюра, провідник української селянської армії, уступив зі становища головного команданта з причини останних подій на польськім і большевицькім боєвих фронтах, як се доносить телеґрама зі Львова.

Одна вістка доносить, що він вступив до армії яко рядовий жовнір; инша вістка подає, що він виїхав до Швайцарії.

„ЗЕЛЕНА АРМІЯ" ҐЕН. ҐРЕҐОРІЄВА В ОКОЛИЦІ КИЄВА.

Поляки і Румуни під командою ґен. Галера готовлять ся до боротьби з большевиками.

ПАРИЖ, 14. червня. — Недавно зорґанізована „зелена армія" під командою ґен. Ґріґорієва веде воєнні операції в околиці Києва проти „червоної армії" большевиків.

Польські і румунські війска, які получили ся разом в Коломиї, розпочали тепер наступ під спільною командою ґен. Галера проти большевиків. Оголошуєть ся, що їх кампанія є звернена виключно проти большевиків.

ОБОРОННИЙ СОЮЗ РОСІЇ, УКРАЇНИ І УГОРЩИНИ.

Найблизша ціль союза перевести наступ проти Польщі і Румунії.

Канадійський „Український Голос" подає від свого кореспондента з Парижа слідуючу вістку:

„Після депеш др. Ділона з Букарешту (Румунія), друкованих в „Лондон Таймс", між большевицькими лідерами центральної і східної Европи — Угорщини, Росії і України, — прийшло до спільного порозуміня дотично боротьби проти західних капіталістичних держав. Для Українців по сім і по тім боці моря інтересний сей факт тим, що в сій спільній угоді між Леніном (Росія), Раковським (Україна) і Белею Куном (Угорщина), Україна фіґурує яко політична державна окремішність.

Угода між большевицькими лідерами зясована в чотирох головних точках, а іменно:

1. Совіти Росії, Угорщини і України творять нерозлучний союз.

2. Заки другі европейські держави заведуть в себе совітські правительства, повисші совітські краї будуть себе спомагати взаїмно під зглядом мілітарним і матеріяльним.

3. Війска будуть висилані лише за спільним порозумінєм між ріжними совітськими державами.

4. Вони (сї держави) заатакують аліянтів, а особливо Польщу і Румунію.

УКРАЇНСЬКА МІСІЯ В ГАЗІ ПРО НАЇЗД ПОЛЯКІВ НА УКРАЇНЦІВ.

Поляки хочуть мати історичну Польщу від Балтійського до Чорного моря.

ГАҐА (Голяндія), 13. червня. — Причиною теперішного наступу Поляків на Україну є, що Поляки хочуть заскочити аліянтів довершеним фактом, — заявив український посол, Кулішер, в розмові з кореспондентом „Ню Йорк Таймс". — „Поляки хочуть мати історичну Польщу від Балтійського до Чорного моря".

Кулішер заявляє, що польська армія ґен. Галера напала на Українців проти угоди, зробленої з аліянтами та що Поляки прийшли до порозуміня з большевиками, лишаючи їм свободу діланя аж по Збруч в заміну за приреченє зі сторони большевиків, що не будуть атакувати польські війска, які заняли східну Галичину, ошукуючи в сей спосіб аліянтів.

Один Українець, який щойно прибув до Гаґи, заявив, що Поляки завели під теперішну пору у східній Галичині пановане терору та допускають ся зьвірств, насильств і погромів супроти українського і жидівського населеня, які становлять чотири пяті части всего населеня.

Кулішер доносить дальше, що на Україні є під теперішну пору стільки засобів збіжа, що можна би виживити цілу Німеччину і Австрію, але селяни не хочуть продавати збіжа, бо за гроші не годні нічого купити. Селяни потребують одіжи, обуви і ріжного краму, але довіз сього є відтятий. Він додав, що Американці могли би зробити на Україні великі інтереси з причини великого запотребованя готових товарів і фабрик.

„Лише через привернене економічних зносин дасть ся завести лад і запобіжить ся анархії, — заявив дальше Кулішер. — Положенє під теперішну пору є лихе, бо червона армія робить тепер зусиля, щоби через Бесарабію і Румунію дістати ся на Угорщину".

Кулішер каже, що німецькі ґарнізони, які позістали в Росії, продали всю свою артилерію большевикам та що богато німецьких офіцирів служить тепер в большевицькій армії в Росії.

(Кореспондент, який подав повисше наведену розмову, доносить, що під теперішну пору зїхали ся до Гаґи місії майже від всіх держав. Кожда місія має окремих аґентів пресових, які видають ріжні звіти і напади на своїх сусідів в надії, що вони будуть поміщені в голяндській пресі. Серби визивають Мадярів і Болгарів Азіятами і варварами, знова Мадяри виливають свою ненависть проти Чехо-Словаків, Румунів і Сербів і т. д. Цілию сеї пресової боротьби є викликати прихильність і попертє для свого народу в політичних кругах).

САВЕТСЬКА РОСІЯ ПРИГОТОВЛЯЄ ТОРГОВЕЛЬНІ ДОГОВОРИ З УКРАЇНОЮ, ФІНЛЯНДІЄЮ, БІЛОРУСИЮ І ПРОЧИМИ.

Україна, Білорусь, Литва і пр. є признані независимими державами.

Урядовий орґан головного савета національної економії „Економіческая Жізнь" з 23. лютого 1919 р. подає звіт Язикова, комісаря для торговлі і промислу, в справі безпроволочних плянів його комісаріяту для заграничної торговлі. Сей звіт звучить:

„Комісаріят для заграничної торговлї приготовив загальний плян вивозу і довозу і заходить вже тепер до вивозу великої скількости товарів, як конопляного і льняного прядива, шкір і т. п.

„Нашу цілу заграничну торговлю можна поділити під теперішну пору на дві части: перше — торговля з державами поза границями давної російської імперії і друге — торговля з державами, утвореними на території давної російської імперії, як прим. України, Фінляндії, Білоруси, Литви і прочих. З причини, що сї послідні зістали признані независимими державами, тому тепер виготовлюєть ся окремі торговельні договори з ними".

ПРИВІТ УКРАЇНСЬКОЇ САВЕТСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ РОБІТНИКАМ В ПЕТРОҐРАДІ.

Президент тимчасового правительства Української Саветської Републики, Раковський, і предсідатель української висшої ради народного хазяйства, Пятаков, вислали на руки Зіновієва, предсідателя петроґрадської комуни, слідуючу привітну телеґраму:

„Привіт робітникам Північної Комуни в імени українських робітників за горячий привіт з приводу освободженя Києва українськими саветськими війсками. Наша скоро зорґанізована червона армія йде від побіди до побіди і вже стоїть безпосередно в боротьбі з війсками сьвітового імперіялізму на побережу Чорного моря. У всіх наших ділах руководить нами великий досьвід Саветської Росії як в области соціялістичної будови так і в орґанізації червоної армії. З великою скоростию орґанізуємо правильну червону армію не лише на те, щоби прогнати ворога з території Саветської України, але також, щоби помогти російському пролетаріятови і російському селянству, які через рік приймали на себе всї удари всесьвітного імперіялізму.

„В сьвідомости робучих мас України вкорінило ся глибоко переконанє, що ми побідимо лише спільно зі Саветською Росією і зі всіми саветськими републиками.

„Нехай жиє братерська велика Саветська Росія! Нехай жиє Червоний Петроґрад! Нехай жиє російська Червона Армія! Нехай жиє сьвітова революція!

„Раковський, Пятаков".

БЕСАРАБІЯ ПРОГОЛОШЕНА САВЕТСЬКОЮ РЕПУБЛИКОЮ.

СТОКГОЛЬМ, 15. червня. — З Петроґраду доносять, що Бесарабія проголосила ся саветською републикою.

БОРОТЬБА МІЖ БОЛЬШЕВИКАМИ І РУМУНАМИ НАД ДНІСТРОМ.

Большевицькі війска перейшли Днїстер, але мали потерпіти невдачу.

БЕРНО, 15. червня. — Большевицькі війска заатакували війска румунські над Днїстром і один большевицький відділ переправив ся на правий берег ріки, але зістав зовсім знищений.

Большевики втратили 200 в убитих і кількасот в ранених і полонених, як се подає звіт, який оголосило тутешнє румунське пресове бюро.

НА УГОРЩИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 16, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Чехи потерпіли тяжкі втрати.

ПРАҐА, 13. червня.—Чесько-словацькі змагання проти мадярського савета починають бути успішні. Здаєть ся, що наступ мадярських большевиків вдало ся здержати, хоч дуже завзята битва триває дальше і жадна сторона не уступила другій ані на крок.

Чеські війска потерпіли в останнім тижни тяжкі втрати. З деяких компаній остало лише по 20 людий. Велике число чеських жовнірів, які повертають з Росії і з італійського фронту, скріпили чесько-словацьку армію і загальне положенє поправляєть ся.

Відповідь Белї Куна Клємансови.

ВІДЕНЬ, 15. червня. — Відповідь Белї Куна, мадярського большевицького міністра загр. справ, на ноту французького премієра, Клеманса, який яко предсідатель мирової конференції зажадав, щоби мадярське саветське правительство здержало свій наступ проти Чехо-Словаків, зістала доручена мировій конференції угорським послом у Відни.

Відповідь була слідуючого змісту:

„Правительство угорської саветської републики приймає радо до відома намір союзних держав щодо запрошеня Угорщини на мирову конференцію. Угорське саветське правительство не має найменьшого ворожого наміру супроти якогонебудь народа в сьвіті. Його баженем є жити зі всіми в приязни і мирі. З огляду на те, що воно не обстоює при територіяльній цілости Угорщини, воно не мало наміру нападати на чесько-словацьку републику і на неї не нападало. Угорське саветське правительство держало ся точно границі, визначеної аліянтами і придержувало ся всїх услівий, які містять ся в угоді з 13. падолиста 1918 року".

Французькі війска проти Угорщини.

БЕРЛІН, 14. червня. — З приводу упливу реченця, який був назначений в ультиматі, висланім Клемансом до угорського саветського правительства, аліянти розпочали проти нього воєнні операції, як се доносить телеґрама з Відня,

Французькі війска прибули до Прешбурґа, 34 миль на полудневий схід від Відня.

Французьке правительство, як се доносить телеґрама, заявило, що не буде вести ніяких переговорів з представниками угорського саветського правительства.

Мирова конференція визначила границі Угорщини.

ПАРИЖ, 13. червня. — Головна рада мирової конференції потвердила предложенє, виготовлене радою міністрів заграничних справ, в справі визначеня границь між державою угорською а Чехо-Словаччиною і Румунією.

З МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 16, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

НОВИЙ МИРОВИЙ ДОГОВІР ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ ГОТОВИЙ.

Буде доручений німецькій делеґації в понеділок.

ПАРИЖ, 14. червня. — Головна рада мирової конференції покінчила нині свої праці над відповідию для Німеччини, яка буде доручена мировій делеґації в понеділок. Опізненє в доорученю спричинила потреба цілий мировий договір наново переробити і його видрукувати.

У відповіди буде визначений день 21. червня яко останний реченець до підписаня мирового договору.

На случай відмовної відповіди зі сторони Німеччини війска аліянтів по упливі визначеного реченця розпічнуть сейчас дальший наступ в глиб Німеччини і буде безпроволочно проголошена бльокада Німеччини.

Коли би німецька делеґація заявила свою готовість підписати мировий договір, торжество підписаня відбуло би ся в понеділок в галї зеркал у Версалю.

ПРИЗНАНЄ ПРАВИТЕЛЬСТВА КОЛЧАКА БУДЕ ЗАЛЕЖАТИ ВІД СПОВНЕНЯ НИМ УСЛІВИЙ.

Головні услівя є: здавити большевизм і скликати установчі збори.

ПАРИЖ, 12. червня. — Головним предметом дискусії в американських урядових кругах є під теперішну пору справа, чи головна рада признала в дійсности правительство адмірала Колчака.

Ті, що хочуть вірити в признанє правительства Колчака, заявляють, що признанє, хоч у вимиваючій формі, є довершеним фактом. Однак особи, які стоять в близких зносинах до президента Вілсона, заявляють, що відповідь, вислана головною радою до Колчака, є ще далека від його признаня.

З хвилею, коли адм. Колчакови не вдасть ся перевести програми, яку предложила йому головна рада, поміч Колчакови буде здержана, то значить, здержана буде висилка амуниції і поживи. Щоби осягнути признанє, правительство Колчака мусить сповнити два головні услівя: 1. Рішучо здавити большевизм. 2. Перевести свої приреченя щодо скликаня установчих зборів і утвореня сталого демократичного правительства.

Коли Колчакови се не вдасть ся перевести, головній раді остає отверта дорога дати поміч і признати кого иншого.

Подібне становище заняли були Злучені Держави свого часу супроти Мексика перед признанєм правительства Венустіяна Каранци.

През. Вілсон до послідної хвилї противив ся признаню Колчака.

ПАРИЖ, 14. червня. — Признанє Колчака радою „великої пятки" слідувало по тяжкій і завзятій опозиції зі сторони през. Вілсона, який провадив боротьбу аж до послідної хвилї. Пораженє, якого зазнав през. Вілсон, вважають за найбільше, яке він потерпів від початку переговорів на мировій конференції.

Як доносять, французьке правительство є найбільше відповідальне за останну ноту, вислану до омського правительства.

В РОСІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 16, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

ДАЛЬШІ УСПІХИ БОЛЬШЕВИКІВ НА УРАЛЬСЬКІМ ФРОНТІ.

Ціла армія адм. Колчака находить ся в поважній небезпеці.

МОСКВА, 10. червня. — Здобутє Уфи, яке слідувало по триденній завзятій боротьбі, уможливило саветській армії заняти цілу територію, яку мали у своїх руках війска Колчака, як се доносить нинїшний урядовий рапорт большевицької головної кватири.

Положенє цілої армії Колчака находить ся в грізній небезпеці. Саветські війска здобули місто Бірск (75 миль на північ від Уфи), Благовещенск і Шевске, де находить ся найбільша фабрика патронів в Росії.

В ЧЕХІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 16, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

В ПРАЗІ ПРОГОЛОШЕНО ВОЄННИЙ СТАН.

В Чехії вибухли заворушеня, які викликали большевики.

ПРАГА, 13. червня. — Нема найменьшого сумніву, що заворушеня в Празі, які вибухли рівночасно з наступом мадярської саветської армії, є ділом большевиків.

В Празі проголошено воєнний стан, щоби запобігти поширеню большевицьких заворушень в цілім краю, яких надіють ся з приводу виборів до парляменту, котрі мають відбути ся в неділю. Вісім партій поставило своїх кандидатів.

Між реформами, які становлять підставу до веденя виборчої аґітації, є між иншими також справа висланя делеґації до Риму, яка має жадати, щоби відправа в чеській католицькій церкві відбувала ся в язиці чеськім, а не латинськім, та щоби попам було позволено женити ся.

"SVOBODA" (LIBERTY)
The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
ESTABLISHED 1893
JOSEPH STETKEWICZ, Chief editor.
ANDREW SAWKA, Business manager.
Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION: United States:		ПЕРЕДПЛАТА: в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Число телефону 498 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відвічає.

Складайте жертви НА ФОНД ОБОРОНИ ГАЛИЧИНИ

ПРИЗНАНЄ КОЛЧАКА.

На Сибірі при помочи Чехів і аліянтів бувший адмірал чорноморської фльоти, Олександер Василевич Колчак, зорганізував собі армію й утворив своє правительство з осідком в Омску (в західній Сибіри, над рікою Іртишем) та оголосив його загально-російським.

Покищо се оголошенє виглядає смішне, бо ще навіть ціла Сибір не є в його руках, а також годі говорити, аби й населенє московське й українське підпирало його. Армія Колчака се переважно не-славянські і некультурні елементи. Татари, Калмуки, Монголи й инші, які добрі до воювання і йдуть вперед, слухаючи команди, не питаючись, чи та команда заслугує на те чи ні.

При помочи тих військ Колчак вибрав ся на захід до европейської Московщини і — як подавали телеграми — видав був приказ „машерувати на Москву". Приказ приказом, а марш маршем. Калмуки які завзяті вояки, а мусіли вернутись із заходу на схід, в напрямі зелізниці, що веде до Омска, до осідку „всеросійського правительства".

Причиною тої невдачі Колчака і його „всеросійської армії" є те, що цілий нарід в Московщині станув як одна громада против Колчакового „визволення".

Тепер Московщина в большевицькім ярмі, то правда, але Колчак не приносить їй визволення з того ярма; він тільки хоче скинути ярмо „диктатури пролетаріяту", а натомісць наложити своє омське ярмо „диктатури московського чиновництва", яке згуртувалось у нього над Іртишем. Нарід в Московщині добре знає, що Колчак несе йому в дарі: тесаме, що вже приніс Сибірі! Неволю і розбишацтво, зовсім не меньше від большевицького. В Сибіри від часу диктатури Колчака повторилась царська неволя. Хоч царя нема, але є царські посіпаки-чиновники, тісамі, що були перед революцією в Росії, ні крихітки не змінені. Вони допускають ся в Сибіри розбоїв, яких не було навіть в царській Росії. Убивають людий масами. Большевиків стріляють без суду; навіть соціялістів, котрі все були противні большевикам, тратять без суду. Звичайно вивозять з міст в ліси і тратять їх так, що навіть ніхто не знає, де вони ділись і що з ними сталось. Колчакові опришки хотять за всяку ціну знищити весь поступовий елемент на Сибіри, способом безпорадним і зьвірським.

І такий же самий вигляд представляєть ся і цілій европейській Московщині та другим краям давної Росії, які Колчак береть ся „визволяти".

Нема сумніву, що Колчак разом із своїми посіпаками та дикими арміями не виграв би війни не то проти европейських країв, але і в самій Сибіри проти революційних груп, що доси ще з ним воюють.

Однак він дістає поміч від аліянтів, яка його становище дуже скріпляе.

Лише при помочи аліянтів він доси удержав ся і може похвалитись деякими успіхами.

Але до повного успіху ще далеко.

Аліянти готові, кажуть, дати йому більшу поміч, в грошах, амуниції, засобах, а також поміч моральну через признанє правительства Колчака за всеросійське. Однак вони певно знають добре, що Колчакові опришки доказують на Сибіри і домагають ся від нього запорук, що його правительство буде демократичне; що скличе установчі збори і не буде нарушувати народних свобод. Аліянти настоюють між иншим і на те, аби се „всеросійське" правительство признало автономію чи навіть суверенність поодиноких народів давної Росії, між иншими і українського.

Все те на перший погляд виглядає красно і демократично, але коли тій цілій історії близше приглянутись, то вона виглядає трохи инакше.

Ми признаємо, що большевики не представляють волі народу ані його більшости, але що-ж ліпшого від большевиків заступає Колчак і його правительство?

Чи Колчак і його правительство і його військо має право говорити в імени цілої Московщини і всіх народів давної Росії?

Признати таке правительство Колчака, яке воно є, за „загально-російське", було би політичною похибкою.

Коли аліянти хотять помогти Московщині і другим народам давної Росії, то є инша дорога до сього. Вони повинні запросити на конференцію до якоїсь невтральної місцевости в Европі представників всіх демократичних партій народу московського і всіх народів давної Росії; порозумійтесь з ними; зробити з ними умову щодо взаїмного підпертя, а тоді можуть бути певні, що за таким загальним представництвом всіх демократичних партій зпосеред всіх народів давної Росії і Московщини заявлять ся і поволи прийде переворот та демократичний лад запанує у нових народних републиках на землях давної Росії.

У ВІДПОВІДЬ ПАНУ М. СІЧИНСЬКОМУ.

Пан Мирослав Січинський у своїй федераційній газеті висипав ся на мене коршенною лайкою за статю „Свободи" п. з. „Ніхто не винен тільки я" (68 ч. з 10. с. м.), хоч не знав ані навіть не мав розумної підстави припускати, що я є автором сеї статі, але, видно, вразила шукав собі тільки нагоди накинутись на мене. Можу запевнити пана Січинського, що я ані не писав тої статі ані навіть не читав її і тому всі ті епітети, які він обертав на адресу, звертаю йому на памятку його редакторського розмаху.

В Ню Йорку, дня 15. червня 1919. — Володимир Б. Лотоцький.

ЛИСТ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

Андрій Василина в Джерзи Сіти, Н. Дж., дістав сими днями три листи зі старого краю (з повіту Рава Руська). Усі три листи прийшли в одній коверті, на якій є наліплені дві польські почтові марки по 25 сотиків і прибита польська почтова стампілія: Lubycza Królewska — 14. V. 19. Згадані почтові марки є голубої краски, мають на середині польського орла, на горі напись: poczta polska, а в долині: h 25 h, себто: 25 halerzy.

Перший з тих листів наводимо тут в повній основі, а з двох других подаємо лише те, чого не було в першім листі.

Мости Малі, 14. мая 1919.

Дорогий Мужу Андруху!

Дуже велику радість зробив Ти мені своїм листом, бо з него я довідалась о Твоїм милім здоровлю. Ще більша радість була би для мене, колиб я могла Тебе зобачити, і я маю надію, що незадово зобачимось.

Тепер опишу Тобі, що тут у нас діє ся; але Ти не смути ся, бо за помочию Господа Бога якось то перейде, а то, що сталось, то вже не верне.

Послідний Твій лист я дістала в році 1917, писаний в грудням 1916 року. Відтогди я не мала від Тебе жадної вісти. Що мене було сорокато: то добре, то зле. Нераз я бідувала тяжко, бо не було гроша. Доперва в червни 1918 року я дістала за Тебе військовий причинок у виді запомоги — 2.400 корон. Тоді трохи мені полекшало. А тут нове нещастє спало на нашу хату. Донечка наша, Гануня, захорувала на запаленє мозку, а 4. липня 1918 р. Господь Бог змилосердив ся і забрав її до себе. Тяжко було дивити ся на її муку, як вона через 8 днів мучила ся. Жаль за нею був для мене великий і я з початку гадала, що не пережию того; але пізнійше судії зачали мені тую тугу розбивати і я здала ся на волю Божу і сказала: "Да будет воля Твоя".

Господь Бог змилосердив ся. Щастє зачало усьміхати ся знов. В осени 1918 р. я купила у Ройка в Корнях кобилу за 1.400 корон. На Великдень того року вона мала лоша. Крім кобили маю ще дві ялівки. Обі є тільні і того місяця будуть мати телята.

Я і решта дітий є здорові.

Тепер напишу Тобі за свою родину і за село. Дня 1. грудня 1917 року умер наш швагер Гринько Оленич (Гаврилів), а в три дни пізнійше умерла їм дитина Маруня. Дня 8. цьвітня 1918 року навістило наше село велике нещастє. Около 1-шої години пополудни повстав огонь в домі Ганусі Романської, вдови по Іванови, і впротягу одної години згоріло ціле село. Ратунок був неможливий з причини сильного вітру. З 83 господарів лишило ся 7. Мою хату Господь Бог остеріг. Згоріла також церква і школа. Крім будинків погоріло також і майно господарів, а декотрим навіть і худоба. Оба мої швагри також погоріли. За помочию Божою люди відбудували ся і потрохи приходять до себе. Тільки церкви і школи не маєм за що поставити. От тільки біди в нашім селі.

Коли отримаєш лист, то зараз відпиши. Напиши також більше за Василя Заяця: коли умер? чи довго слабував? Як поводить ся нашому Василеви і Параньці? Поздорови їх від мене.

Здоровлю і цілую Тя щиро враз з дітьми.

Твоя жена
Марунька.

Василь Василина, дяк в Мостах малих, пише:

• Ваша жена одержала беззворотну запомогу. То стало ся так, що посли у Відни ще в 1917 році ухвалили, що ті убогі жінки, котрих мужі є в Америці, дістануть запомогу. Так і сталось. Богато людий у нас вимерло, і так: Гринь Оленич, Василь Шутів, Іван Івашко, Роман Почтар, Стах Пахолок, Дмитер Мороз і Іван Гумен. У нас тепер люди щойно кінчать весну та зачинають доперва садити бульбу, бо весна спізнилась через слоту, яка тут була.

Д. Гумен, товариш Андрія Василини, пише:

Наше село як зачало горіти, то вигоріло геть всьо від Миколи Заяця аж до Михайла Барана. Зістали ся іно: Ти, Микола Заяць і Юрко Вахно. Огонь зчинили папіросами діти Михайла Романського. Що й тепер люди бідують, бо купити нема де і всьо страшно дороге — годі докупити ся. Ти сам знаєш, що наша Галичина вже геть знищена ворогами. Наперед нищили й Москалі, відтак Австріяки, потім Прусаки, а тепер нищать до решти Поляки. Поляки всьо в нас забирають. Вороги серед лютої зими спалили дочиста село Корні, так, що люди не мали де подіти ся. В наших околицях панує тепер страшна слабість, від якої богато людий умирає. У Корнях, Махнові, Тенятисках і Піддубцях є що дня по кілька похоронів. Одним словом — тепер на сьвіті недобре: іно гризота і клопіт, бо що маєш, то не твоє. Іно все давай і давай. Кінь у нас котує 1.500 корон, а таксамо корова. За чоботи треба заплатити 250 до 300 корон, а корець пшениці 300 до 400 корон. Як хто має всьо своє, то тому ще якось-тако жиє ся, але біднійшим то вже конець приходить. Страшенна біда!

ЛИСТ З БРАЗИЛІЇ.

Санта Катаріна, 12. мая 1919.

Хвальна Редакціє „Свободи"!

Висилаю 8 долярів і буду ласкаво просити Вас, Пане Редактор, висилати мені „Свободу", котру я глибоко поважаю і котра повинна бути серцем заграничного Українця. Відданя я читаю „Свободу", віддавна переглядаю її сторінки і нарешті можу сказати, що вона веде українського читача по тім шляху, по котрім повинен іти кождий вірний Українець.

Від чистого серця вірного Українця нехай „Свобода" прийме щирий і сердечний привіт з далекої, глухої Бразилії, де я знаходжу ся, цілком відірваний від України, і де також живуть десятки тисяч людий з покоління колишнього преславного Запорожа. Кажу живуть, але сказати правду, то тільки животіють, як би за яку покуту.

Не буду входити в подрібний опис ситуації бідного Українця в Бразилії (думаю, що се Вам відоме), але скажу, що не серце, а камінь у грудях мусів би мати той Українець, котрому не потекли сльози, коли придивить ся житю бідного Українця в Бразилії. Не раз і не два приходилось казати, що я є Українець, і яке то слово є велике. За часів сеї великої війни терпів він ріжні невигоди, тай сам не знав, за що терпів. На питанє поліції, хто він і відки, відповідав, що Австріяк, а за се його зневажали, яко ворога аліянтів, отже і Бразилії.

„Та чомуж ви не кажете, що ви Українець?"

„Та хто-ж його знає... Мене так назвали, як я приїхав до Бразилії, то вже так і зіставилось".

І багацько подібних, та ще й сумнійших випадків трафляло ся з бідним Українцем в Бразилії.

Жаль обіймає, а гнівати ся не можна, бо він не винен. Він темний, він не знає, що робить. Куди, каже, вітер віє, туди і клонить його бідну голову.

В останних часах „Свобода" принесла нам вістку про „Народний Український Зізд" в Ню Йорку. Утішило се мене і навело на певні гадки, котрі я тут Вам, Пане Редактор, коротко представляю.

Хотів би я (о скільки можливо) познакомити бразилійських Українців з газетою „Свободою". Закупити відразу багацько нумерів „Свободи" і розіслати найліпшому тутешньому українському елементови — я не в силах. Отож прийшло в голову просити Вас ласкаво, щобисьте надрукували на осібних листках цілу резолюцію „Народного Українського Зізду". Пять соток таких листків вистарчить на разі. Розіслав би я їх по всіх цілих Українців в Бразилії, познакомлюючи сих Українців з Українцями Північної Америки. Розіслав би по бідних Українцях, даючи їм знати, що там десь в Північній Америці живе український нарід, котрий рветь ся на поміч безталанній Україні, котрий стараєть ся, щоб піддержати її — скликує наради, збирає гріш і влупив би серця свого та дав би для України, щоб тільки вратувати її від клятих ворогів.

Сих 8 долярів, що я Вам на разі висилаю (бо більше не маю), думаю, що вистарчить на заплату мого невеликого бажання, а як би забракло, то прошу написати.

Думав я, і завше думаю, щоб і собі в який спосіб принести дещо неньці Україні. Отож приходило в голову кілька разів збирати підписи тутешних Українців і засилати Вам, прилучаючи в такий спосіб наряд однодумних голосів більше. Не маючи з редакцією „Свободи" ніяких зносин, я до нині тільки думав, а робити мало робив. Можу одначе сказати, що зробив все, що тільки міг зробити чоловік, котрий заробляє на щоденний насущний.

Пізнав я добре провінцію Парана і Українців сеї провінції. Як би були добрі та помочи, то можеб удалось пробудити тутешних Українців.

Не можу собі придумати, яку буду мати відповідь від Вас, але як би вона була позитивна, то прошу прислати, як можливо, подрібнійші інструкції. Як би друкували резолюцію У. Н. З. для мене, то прошу надрукувати замітку, що всі інформації можна дістати в мене. Відтак я буду діставати потрібні інформації від Вас і передавати тутешному українському народови. Всі почтові видатки приймаю на себе, аж поки не збудуємо яке товариство.

Отсе мої пляни, отсе мої думки, Пане Редактор. Віддаю їх цілком до Вашого уподобаня і потішаю себе, що дістану від Вас відповідь і щиру раду.

Зістаю ся завше Ваш з глибокою пошаною,

Леонід Кочерженко.

P. S. Я походжу з України, з Херсонщини, де жив над Дніпром. Уже девятий рік живу в Бразилії.

НАШІ БІЗНЕСМЕНИ.

(Дописъ з Рочестер, Н. Й.).

В 64-тім числі „Свободи" (з 31. мая) була надіслана статя під заголовком „Що ми зробили для рідного краю". Мене у тій статі заціками найбільше згадка про наших бізнесменів.

Бізнесмени в кождій народности ведуть звичайно перед між жертводавцями і за те дотичний нарід називає їх слушно своїми передовиками. А у нас, на американській Україні, стоїть справа зовсім инакше. У нас є дуже мало таких бізнесменів, котрі сповняють свій обовязок супроти свого рідного народу. Бідний нарід жертвує нераз останний цент, а богатші ані ухо не свербить... Коби лиш назбирати як найбільше гроша, тай ще посьміяти ся з такого, котрий дає.

Сором вам, бізнесмени! Сором вам, українські сальоністи, фармері, бучері, пекарі і инші, що визискуєте свого брата лише для свого власного добра, а лишаєте теперішню некучу справу позаду. Між вами є досить хрунів, а ви знайдете спосіб, аби себе оправдати. Бізнес, мовляв, того вимагає...

І наш Рочестер має своїх бізнесменів, як: два Мазурики, Демкар, Теребушка, Кучмій і богато інших. А кілько то вони жертвували на наші народні цілі? — Ліпше не згадувати...

Тому то ми, їх костумери, маємо рацію звернути їм увагу просто, ясно й отверто: Як довго ви не відзначите ся своїми датками на наші загальні потреби, так довго ви нічого від нас не вторгуєте! Коли ви відмовляєте по бізнесменськи, то ми вам відмовляємо по джентельменськи.

И. Братусь.

НАРОДНЕ ВІЧЕ В ІСТОН, ПА.

Заходом місцевого У. Н. Комітету відбуло ся в нас дня 1. червня друге з ряду всенародне віче, на яке явили ся всі щирі сини Неньки України, в котрих огонь любови до своєї вітчини не вигас, а радше змагаєть ся в міру небезпеки, яка грозить зі сторони ворога-сусіда.

Віче отворив предсідатель місцевого У. Н. Комітету, п. П. Сокальчук, в призначенім часі, попросивши присутних встати для відспівання американського гимну. Загреміла чудова пісня „Май Контри", а відтак „Реве та стогне" під дірігентурою С. Модного. Предсідатель, поясивши коротким словами ціль віча, змалював теперішню хвилю віковічних жнив з навів слова Тараса Шевченка, що „тяжко вмасти у кайдани, умирать в неволі, а ще гірше спати, спати і спати на волі і заснути на вік віки і сліду не кинуть ніякого, однаково чи жив, чи загинув". Опісля представив вибраним п. Р. Слободзяна з Філядельфії, яко бесідника головного У. Н. Комітету, причім попросив гостий о спокійне заховуванє, а секретаря попросив заняти своє місце.

Пан Слободзян, вийшовши на естраду, мусів ждати пару хвиль, заки успокоють ся гучні оплески, якими присутні витали дорогого гостя. Він подякував за привіт, а відтак в більше ніж двогодинній промові змалював образ історії нашого народу, вишукуючи найбільші закутини, в яких наші люди борять ся за свою волю, долю і права. Поотвирали ся могили, де спочивали вірні сини сего нещасного народу, а дух їх, якого сподіна нам, взиває нас до дальшої боротьби, якої рішучість залежить від нас самих. За палкі і горячі слова, котрі плили з уст бесідника про ті безправства і кривди, які гнобили наш нарід через довгі столітя, гуділи дуже часто довготривающі оплески. Відтак славний бесідник, навівши слова свого попередника про тяжку теперішню хвилю безправств зі сторони польської шляхти, які вона поповняє на недобитках чотирорічної війни, загрів присутних до зложення жертв на оборону Галичини, яка є прибита горем і нуждою, та залита ріками крови і сліз. Присутні зложили около $150 — тісамі, що попередно зложили $200, а присутня з опущеними головами і закаменілими серцями чекали до кінця.

Відтак слідували запити, на котрі п. Слободзян давав вдоволяючі відповіди. Опісля секретар віча відчитав слідуючі резолюції:

1) Українці в Істон, Па., зібрані на вічу дня 1. червня 1919 року, висловлюють горячу симпатію українським делегатам, п. Джеймсови А. Гемілеви і д-рови К. Біликови, за їх щиру працю над українською справою в Парижи.

2) Домагаємось від мирової конференції у Верзалю рішучого признаня Української Републики, яко независимої держави.

3) Домагаємось справедливости після засад президента Вілсона, та покараня ворогів за поповнювані насильства на український народ.

4) Рішучо домагаємо ся, аби східна Галичина по ріку Сян, північно-західна Буковина, часть східної Угорщини, як рівнож Холмщина, належали до України.

5) Протестуємо проти самозванців і гнобителів тих країв.

6) Протестуємо проти нахабности польських імперіялістів та всяких їх поступків і жадаємо негайного відкликання їх розбишацьких військ з Галичини.

7) Складаємо глибокий поклін усім тим борцям, що погибли або поляжуть в бою за независимість України.

8) Рівночасно від американських Українців домагаємо ся рішучої єдности до праці в обороні рідного краю.

9) Всіх, котрі шкодять явно або тайно народній роботі, маєть ся публично бойкотувати.

Всі ті резолюції принято одноголосно, крім одного федераліста, п. Копатевича, котрий заявив, що протестує против першої точки, щодо д-ра К. Білика, бо він є Москаль і не може заступати інтересів України. На се він дістав від п. Слободзяна доброго морального поличника. По сім п. Копатевич заявив, що свій спротив приподносить відкликує.

Відтак співали український гимн „Вже воскресла Україна", після чого предсідатель замкнув віче, а публика розійшла ся з веселою усьмішкою і задоволена домів.

Николай Підгайний,
секр. віча.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЖИТЄ В АМЕРИЦІ.

(American Standard of Living).

В 1918 і 1919 році Бюро Робітничої Статистики перевело в яких 100 містах по цілім краю анкету про кошти житя. При тім переписано близько 13.000 родин з заробітками від 900 до 2.500 долярів і з зібрано числа, як і на що вони мусять витрачувати зароблені гроші. На основі тої статистики др. Роел Мікер мав недавно інтересний відчит про „американський рoвень житя".

Перше всего показуєть ся, що нічого подібного як „American Standard of Life", про який стільки говорило ся, не істнує. Хоч в Америці люди живуть ліпше ніж де инде, але дуже далеко до того, щоби пересічний ровень житя давав усе, що конечне чоловікови, вигоду і комфорт. Противно, в Америці не для всіх одни, а дуже ріжні степені житя, залежні від доходів родини і числа її членів. З малими заробітками дуже тяжко прожити, а навіть на високих степенях зовсім не так легко, як говорить ся.

На вистарчаючу і рівномірну поживу треба одному чоловікови в родині видати 50 до 60 центів на день. Значить, щоби як слід відживляти ся, пересічна американська родина — чоловік, жінка і троє дітий — мусить видавати 610 долярів на рік. Тільки й справді видають 17%, що мають 1.800 до 1.850 долярів доходу. Таким способом родини з меньшими заробітками ніж 1.800 долярів на загал недоїдають. А що пересічний заробіток не доходить навіть до 1.600 долярів, то, значить, що пересічна робітнича їда надто обмежена й одностайна для того, щоб дати йому потрібну силу і здоровлє. Зарадити тому можуть висші заробітки, ліпше уладжені торги і розділ харчів, та вреші практичнійше домашнє господарство; не кожда господиня знає, яка їда поживна і корисна для здоровля, та нераз переплачує за таку, що не дає ніякої користи.

На одіне для дорослої людини треба в Америці найменьше 90 долярів на рік. Тільки видаєть ся пересічно в родинах, що мають 1.350 долярів доходу. Котра має меньше, тій вже не вистарчає на одіне. Помітно, що в біднійших родинах женщини видають на одіне меньше ніж мущини; аж від 1.800 долярів доходу женщини витрачують більше.

Рент за мешканє коштував від 105 долярів в найнизшій доходовій групі, до 355 долярів в найвисшій.

Доволі значні видатки припадають на хоробу і похорони, від 23 до 120 долярів, пересічно яких 45 до 50 долярів. Однаке ті кошти звичайно вистарчають і робітник, який дуже часто не має чим заплатити лікареви і за ліки, шукає дарової помочі, яка не дається точно оцінити на гроші, але правильно коштує забогато і дає невеликі результати.

Забезпеченє робітника творить теж доволі великий видаток, від 10 до 65 долярів, пересічно 40 долярів на рік. Однаке многі робітники зовсім не є забезпечені, а прочі мають обезпеченє лише на случай смерти. Охорони від нещасних випадків і на случай хороби нема майже ніякої.

ДО ВСІХ МІСЦЕВИХ У. Н. КОМІТЕТІВ І ДО ВСІХ УКРАЇНЦІВ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Звертаємо ся отсим до всіх місцевих У. Н. Комітетів і до всіх Українців в Злучених Державах, щоби в найблизших днях постарались о звіти про українську акцію в справі **Побідної Позички Свободи в кождій місцевости**, де є хоч би маленька українська громада.

Головна Канцелярія У. Н. Комітету в Ню Йорку власне тепер приготовляє загальний звіт української акції для департаменту скарбу і мусить мати для того звіту як найдокладнійші звіти з усіх місцевостий.

Де є У. Н. Комітет, там його уряд повинен про се подбати, а де ще доси не основано У. Н. Комітету, там місцеві українські товариства або і поодинокі патріоти повинні постаратись зібрати дані про се, **кілько** Українців та Українок закупило ноти і **за яку суму** і такий звіт прислати зараз до Головної Канцелярії У. Н. Комітету.

Треба зібрати такі дані:

1. Кілько Українців і Українок купило ноти через місцеві У. Н. Комітети або українські комітети Позички Свободи.
2. За яку суму купили вони тих нот.
3. Кілько Українців і Українок купило ноти по фабриках, робітнях, копальнях, торговлях і т. д.
4. За яку суму купили вони тих нот.

Зібравши ті дані (найліпше се зробити, спитавши членів місцевих товариств, парохій, братств, сестрицтв і т. д. **на мітінгах**), треба написати їх в листі і післати до Головної Канцелярії У. Н. Комітету в Ню Йорку.

Післати треба **як найскорше**, а в кождім разі не пізнійше як 25-го червня с. р.

Адресувати листи так:

UKRAINIAN NATIONAL COMMITTEE,
70 Fifth Avenue, Room 1008, New York City.

Ню Йорк, дня 28. мая 1919.

Український Народний Комітет в Зл. Д.

К. Вишевич.

УКРАЇНСЬКЕ ПИТАНЄ. РОСІЯ Й АЛІЯНТИ.

(Дальше).

4. Большевизм і українська самостійність.

Річ в тім, що Українці є по більшій части господарським народом: ні торговлею, ні промислом вони занимати ся не люблять. Торговці на Україні майже виключно Жиди, великі промисловці і фабриканти вчасти також Жиди, вчасти Поляки, Німці і другі чужинці; робітники по фабриках і заводах — по більшій части нарід зайшлий з Московщини. В загальній масі Українці на Україні творять около 90% всього населеня, але в містах, особливо в великих, вони в меньшости; більшість творять там елементи зайшлі. Українці безземельні, котрих досить много, з причини тої, що правительства польське і російське, під властию котрих в ріжні часи находилась Україна, відобрали значну часть землі від народу і передали в руки великих властителів — Поляків і Москалів, в порівнаню в дуже незначній части жиють по містах, а представляють собою господарських робітників, батраків. Таке положенє справи з одної сторони творить на Україні велику відпорну силу в народі проти всяких крайних соціялістичних наук, так як не лише земельні власники, але і господарські робітники інтересують ся і можуть інтересувати ся тими науками лиш о стільки, о скільки вони пропаґують перехід великих земельних посілостий в руки народної маси, в усім же прочім представляють собою елемент строго консервативний, а тому і носячий в собі, хоч і інстинктовно, початки державности. З другої сторони однак сі обставини, що в містах більшість населеня зайшла, робить се, що та більше поворушна часть населеня є більше замітна для очий постаророннього глядача, має більше нагоди кричати про себе, і викликує вражінє, будьто би вона і була народом, коли в дійсности вона не є нічим більше, як лише осуга на юшці; зняти її — юшка не лише нічого не стратить, але й поліпшить ся в своїм смаку.

Сі то обставини і послужили причиною, що большевизм на Україні захопив лише міське зайшле населенє, Москалів і вчасти Жидів. Вони довершили переворот, але дальше опирати ся їм не було на кого, і коли нарід твердо заявив, що він не з ними, а з Центральною Радою, їм прийшло ся уступити. І от дістаємо оригінальну картину: в той час, як вся Росія покрила ся сітию саветів робітничих і жовнірських депутатів, склавших досить чудну „федерацію" саветів, Україна оставалась поза тою федерацією. Вступити до тої федерації Україна не могла, коли-б навіть хотіла, бо приняти її савети згодилиб ся лиш під услівем передачі і в неї власти саветам, а на се услівє, рівнє згоді на введенє анархії, консервативний і державно-настроєний ум українського народу пійти не міг.

Таким чином українська суспільність стала лицем в лице з фактом самостійности. Приняти його — значило йти вперед шляхом орґанізації державного і горожанського правопорядку. Не приняти — значило віддати рідну землю власти анархії. Се змусило найбільше переконаних федералістів признати ідею української самостійности одинокого можливим виходом зі створеного положеня, а ідею федералізму відложити на той час, коли буде можливо вияснити питанє, з ким і длячого можна і потрібно лучити ся.

5. Орґанізація української держави, русска суспільність і аліянти.

Так повстала українська держава. Почала ся її орґанізація, яка відразу стрінула численні перешкоди: скількість української інтеліґенції, потрібної для ідейної боротьби за народну самостійність, оказала ся недостаточною для обсадженя конечних для завершеня державного устрою становищ, тим більше, що — як зказано висше, більша часть тої інтеліґенції з волі русского правительства находила ся за границями України і не вспіла туди повернути.

Знова інтеліґенція зайшла, московська або місцева так звана „малоруська" (зрусифіковані українські ренеґати), яка ніколи і ніде не відзначала ся державним розумом, не знала і не бажала знати народу, серед котрого жила, яка ненавиділа його мову вже через саме те, що через лінивство і умове ограниченє не бажала взяти на себе труду навчити ся її, — ся інтеліґенція, спасена Українцями від большевизму, не лише не бажала помагати Центральній Раді і переформувавшій ся з Ґенерального Секретаріяту Раді Народних Міністрів в орґанізації держави, але противно, при всякій нагоді ставила їм колоди під ноги; не маючи ні сили ні сьмілости виступити явно, вона, як гадюка шипіла в своїй пресі, клеветала, по ідіотськи реготалась з кождого розпорядженя правительства, і, де було можна, оказувала тим розпорядженям пасивний спротив. Чи розуміли вони, що їх робота є водою на млин большевизму і анархії? Хто знає! Я особисто думаю, що не знали: ті нікчемні люди боялись і ненавиділи большевиків, отже сьвідомо не робили в їх користь. Просто з причини вузкости свого умового сьвітогляду, котра все і всюди була питома ренеґатам і взагалі людям, чужим тому краю, де вони жиють, — вони плекали в собі якісь безосновні фантазії про можливість чуда — безпроволочного приверненя единої неділимої Росії, а через се не могли тверезо поглянути на дійсність і піддати її критичній аналізі.

Користуючись тою несподіваною піддержкою зі сторони русскої інтеліґенції, не дрімали і большевики: переконавшись про неможливість війти в маси українського народу, вони занимали ся усильною пропаґандою як серед зайшлого населеня, так і в українських військах, де взагалі всяку пропаґанду улекшило те, що селянин в жовнірськім уніформі, хоч і на короткий час, порива́є звязки з землею, відходить, так би сказати, від дійсних житєвих інтересів, а крім того має доволі часу, якого йому ніде збувати. Одною з найліпших тем пропаґанди була тема про війну, яка коли не фактично, то правно продовжала ся. Пощо війна? Кому вона потрібна? Що може вона дати українському народови в будучности, крім недостатку у всім потрібнім, дорожні, може бути і голод та пошести? Війна потрібна тільки богатим людям, і коли українське правительство не кінчить її, то значить воно захищає інтереси не народу, а богатих кляс, значить ся Центральна Рада буржуазна і ворожа народним інтересам.

Що можна сказати проти всього того і як доказати цілковиту фальшивість тої пропаґанди простому малограмотному чоловікови, та ще жовнірови, цілком не бажаючому воювати? Вказати йому на аліянтів? А чи се для нього є щось реальне, а не пустий звук? Чи він бачив тих аліянтів, чи він дістав від них щонебудь доброго? Пігнав його на війну русский цар „Німця бити" за се, що Німець нашу землю хоче взяти. Се жовнір ще зрозумів, але зрозумів, розуміє́ть ся, буквально і пійшов захищати той кусок землі, на котрім орав і котрого не згодив би ся нікому віддати. Чув він, що нам помагають Французи і Анґлійці. Що-ж? Дай їм Боже за те здоровле! Але тепер Німець не забирає землі, хоче заключити мир. Так з якої-ж то причини з ним тепер воювати? Для Французів і Анґлійців? А най їх там всїх! Чим вони ліпші від Німців? Такі чужі, такі і незнані. Яка проста, ясна псиxольоґія і як легко на ній грати!

Не дивлячись на всі трудности, українське правительство всетаки завело в дуже короткім часі який-такий порядок. Українська Народна Република зістала признана Францією і Анґлією, які прислали в Київ своїх диплмоматичних представників, тимчасових комісарів. Ті комісарі предкладали Україні які-такі економічнні полекші, але наставали на те, щоби з Німеччиною мира не заключати. Для людий чужих, цілком необзнакомлених з психольоґією українського народу, справа представляла ся дуже простою. Але для Центральної Ради представляєть ся щось иншого: війска розбунтовані і воювати з Німцями не пійдуть; в такім разї Німці безуслівно завоюють Україну, тому, що аліянти, котрі не є всилі зробити нічого з Німцями на західнім фронті, своїх війск для оборони України не дадуть. Знова з другої сторони: заключити мир з Німцями значить — поставити проти себе аліянтів, котрі за рік, два, десять, але всетаки мусять вийти побідниками з війни. Що-ж робити? Юлій Цезар перед переходом Рубікону був без сумніву в меньше труднім положеню ніж Центральна Рада в грудни 1917 року.

6. Русскі большевики на Україні.

В той час прийшли вісти про те, що і большевицьке правительство в Московщинї заключило мир з Німеччиною. Сей факт остаточно перетягнув вагову шальку в користь розпочатя мирових переґоворів, бо не зробити сього, значило би цілком втратити вплив на нарід і післати його в обійми большевизму. І переговори почали ся. А що всетаки тягнули ся вони досить довго, то большевицька пропаґанда могла продовжати свою роботу. Коли в січни 1918 року київські большевики, робітники з Москалів і Жидів, одержавши вістку про се, що на Україну з Московщини суне армія саветського правительства, підняли в Києві повстане, то українські війска, правда, до них не прилучили ся, але проголосили невтральність. Часть війск, котрої не вдало ся збунтувати, під командою одного з найбільше визначних українських діячів, Петлюри, пійшла на стрічу посуваючим ся саветським російським арміям, так, що для здавленя повстаня в Києві в руках українського правительства було лише 200 людий добровольців-Галичан, так званих Галицьких Стрільців. І ся горстка людий протягом пятьох днів цілком здавила большевицьке повстанє в Києві: зрозуміло тепер, які в дійсности маленькі для большевизму шанси розвитку на Україні. В той же час ішла боротьба війск Петлюри з наступаючими з північи і сходу русскими большевиками, боротьба цілком нерівна, бо з української сторони були сотні з невеликою скількостию легкої артилерії, а зі сторони большевиків десятки тисяч з тяжкими гарматами і з добрими артилеристами в виді матрозів. Ясно, що наступ большевиків Українці могли лише здержувати, відступаючи постепенно під Київ. Відступ тягнув ся безперервно; чудеса геройства, які проявляла малочисельна українська армія, не помагали: вояовники гинули, а на їх місце не було нових. Я уважаю тут обовязком згадати про геройство сотні українських студентів і ґімназистів, котра погибла при тім відступі під Крутами: зі 112 осіб вернуло ся живими лише 50. Слідом за Петлюрою русскі большевики підійшли під Київ і почали бомбардувати місто з тяжких гармат, але ніякими силами не могли прогнати з Києва протягом девятьох днів малочисельної українськоі армії. Не можу не замітити зрадливого поведеня русских і зрусофікованих офіцирів: кілька тисяч їх, бажаючи остати ся на Україні і діставати гроші з української казни, записали ся ще передтим в українську армію і одержали довірє. Але коли большевики підійшли під Київ, ніхто з тих панів не приняв участи в обороні міста; всі спрятали ся по сховках, чим безуслівно причинили ся до успіху большевиків. Много домів в місті знищено гарматним огнем большевиків, впало много і людських жертв. Тоді Центральна Рада в імя чоловіколюбства, не бажаючи наражати на небезпеку житє і добро спокійних мешканців, рішила виїхати з Києва в Житомір і забрати зі собою свої війска. Дня 26. січня большевики вступили в місто. І що-ж? Як віднесла ся до них русска суспільність? Ворожо? Де там! В деяких русских ґазетах навіть осьмілили ся писати, що „кучка (купка) авантюристовъ, именуемая Центральною Радой, наконецъ покинула городъ". Поховавші ся передтим російські офіцири повиходили на улиці. Правда, радість тривала не довго: большевики, котрі прийшли в цїли вирізати всьо українське, котрі розстрілювали в місті кождого інтеліґента, коли він говорив бодай одно слово по українськи, дійсних Українців найшли дуже мало: українська суспільність, привчена до конспіративности ще політикою старого русского правительства, в більшости уміла спрятати ся. За се попали в клопіт именно русскі офіцири, котрі наївно показували большевикам на улицях українські удостовірені особистости. Сі особистости признавали ся большевикам до факту приналежности до Українців — і всі, що так поступили, були розстріляні. Взагалі за перших днів большевицького побуту в Києві погибло около 5.000 осіб. Відтак почало ся в Києві і в більшій части України панованє большевиків, яке продовжало ся через три тижні і проявляло собою суцільну наругу над природними правами людської особистости. Подрібно описати його тут нема причин, бо воно в загальних чертах є всюди однакове. Зазначу лише ту характеристичну черту в сім правлїню, котра особливо виказує відношенє русских большевиків, одинокої з усіх русских партій, признаючої в теорії „свободу самоозначеня аж до відділеня", супроти України і її основи — селянства: большевики величезними масами закупляли (розуміє́ть ся, без гроший) збіже в селян і відставляли в Московщину, а коли селяни від такої „продажи" відказали ся, реквірували його з оружем в руках. Всі зелїзниці були переповнені збіжем і вивезено його кілька міліонів пудів. В той же час Київ терпів брак муки і для їди уживав хліб з ячменю і гороху, але того хліба бракувало і населенє мало що не голодувало.

(Дальше буде).

НОВІ ПАШПОРТОВІ ПРИПИСИ.

Пашпортове Бюро Державного Департаменту оголосило нові правила про видачу пашпортів для виїзду зі Злучених Держав.

1. Горожани і піддані невтральних держав та тих держав, що були у війні з Німеччиною і її союзниками, можуть брати пашпорт для виїзду зі Злучених Держав.

2. Аплікації можна вносити устно замісць на письмі, як доси.

3. Фотоґрафій не треба тепер доручувати до подань.

4. Горожани і піддані Німеччини, Австро-Угорщини, Туреччини, Болгарії і Росії можуть подаватись о пашпорти так як доси, значить мусять вносити письменні аплікації.

5. Хто приїзджає до Злучених Держав з правильним пашпортом, може виїхати до шести місяців без окремого дозволу.

Їхати тепер до Европи не радить ся, так як там бракує поживи. Тільки хто конче мусить виїхати, повинен брати пашпорт.

ЧЕМНІСТЬ.

Чемність, — се цвіт, який виріс на ниві цивілїзації. Серед первісних народів, диких і варварських, не могло й бути мови про чемність. Злаґодженє обичаїв, товариське житє, оглада, осьвіта, часте приставанє з образованими людьми надали нам рівновагу в зближуваню до других людий. Просьвіта могла дати людям сьвідомість пізнаня власної гідности, а відси могла витворити ся чемність, що вироджуєть ся з почутя власної гідности, яка рівнож узнає гідність у других. Мірою пошани до други́х людий отже є пошана для себе самого. Тільки сей, хто шанує себе самого, буде всилї пошанувати другого.

Одначе само собою розуміє́ть ся, що поважанє себе самого не повинно бути пересаднє, бо се було би сьмішним; таке пересаднє поважанє моглоб виродити ся в зарозумілість — ароґанцію і жадним чином не помоглоб нам до чемности. Давними часами богачі і шляхта не вміли, а радше не хотіли бачити в біднім чоловіці рівного собі чоловіка. Ще й нині нераз пошана мірить ся не заслугою, віком, чеснотою — а майном і становищем.

Чемність, — се спосіб нашого поведеня з другими. Сю чемність видко з цілого нашого обходженя.

Слова мусять бути дібрані, без грубостий і крикливости, бо се противить ся доброму вихованю. Тон мови, інтонація голосу, спосіб ґовореня повинен бути такий, аби нікого не впроваджувати в клопіт та нікому не робити сорому.

Чемний чоловік буде уважати, з ким говорить в даній хвилї, та притім і розмову поведе в сей спосіб, щоби нікого не поріжнити, ані не образити; він мусить також уважати на уряд, вік, становище і віру сего, з ким говорить. В мові свобода повинна бути головною цїхою, аби не побачив примусу з нашої сторони сей, з котрим говоримо, бо він міг би думати, що нашою неохотою ми показуємо, що він є для нас небажаним. Одначе ся свобода повинна йти в парі з певним родом поваги, аби особа, з якою говоримо, не посудила нас, що ми її легковажимо.

Коли говоримо з ким поважнійшим, мусимо звертати ся до него лицем. Коли йдемо з ким в парі, ми повинні йти, дивлючись прямо перед себе, а не звертати ся кождої хвилї лицем до того, з ким говоримо.

Стояти плечима відверненими до осіб, яким належить ся від нас поважане, є верщком нечемности. Всі наші рухи повинні присутних пересьвідчити, що ми їх не легковажимо.

Свобода і простота з домішкою поваги може нам зєднати кождого; удавана чемність є облудою і вона викликує обиджене і недовірчивість. Надмірна чемність, надмірне надскакуванє понижає нас в очах других, родить несмак і підозрінє.

Є чемність вивчена, штучна, а є й звичайна. Найліпшим родом чемности є чемність звичайна, яка основуєть ся більше на щирости і на взаїмнім пошанованю.

Чемність ще не зашкодила нікому; а брак чемности попсував не одного. Чемність, противно, нераз причиняєть ся чоловікови до великої користи, бо єднає для нас людий і прихиляє їх серця нашим бажаням. Далеко більше мух можна зловити на мід ніж на оцет.

Чемність вимагає також, аби усунути ся другому з дороги, услужити комусь та вдоволяючо відповісти на питаня. Перепросити когось за мимовільно зроблену прикрість є знаком доброго виховання.

Не має вихованя, а радше виховання не довершив сей, хто не набув чемности. Чемність отже є усовершенем, і тому часто називаємо її огладою. Мати богато знаня, бути гарним і богатим, се богато значить; але чемність і оглада підносять всї ті прикмети, як маляр мальовані образи. В дійсности кождий чоловік є мудрійшим, коли другі о нім думають, а дурнїйшим — як він сам о собі думає. Нехай ніхто не називає себе великим чоловіком, хиба тоді, коли прочитає посмертну згадку.

Наталя Романович.

ЗОЛОТА РИБКА.

(Конець).

IV.

— Рначить, ви не хочете сказати, длячого купили і післали стільки рушниць?

— Сього я не можу сказати.

Вязень і товстий сивий жандармський полковник сиділи один проти одного, через стіл. На боці в кріслї товариш прокуратора скубав свою руденьку борідку.

В сю хвилю повернув своє худорляве, бліде обличе до вязня і спитав:

— Значить не хочете сказати?

— Не можу.

— Так і запишіть, пане полковнику: не хоче.

— Звернув ся товариш прокуратора до полковника. Потім встромив свої острі колючі очи в обличе вязня і спитав:

— А чи ви знаєте Миколу Івановича Сїренка?

— Певно, знаю; се-ж я сам, — спокійно відповів вязень.

— Теж... ви самі... ви так думаєте?

— Знаєте що, признайте ся, — добродушно звернув ся полковник до вязня. — Ми-ж знаємо, що Сїренко се не ваше назвиско. Назвіть себе.

Холодно й спокійно дивили ся очи вязня на полковника, на товариша прокуратра, на сей стіл зелений, на розкрите „діло" Миколи Івановича Сїренка.

— Більше я не маю нічого сказати.

— Жалкувати-мете... зброя, транспорт, рушниці — се не жарти, — прошипів товариш прокуратора.

Вязня відвели.

— Ну й задасть нам роботи, сей „фрукт", — звернув ся полковник до товариша прокуратора.

— Еге, — промимрив той. — Стріляний птах... мовчить, „упираєть ся..." важко слїдство провадити. Ну, та виведемо його на чисту воду, побачить.

Злі огники застрибали в острих колючих очах товариша прокуратора.

V.

Ледви вязень увійшов в свою камеру, на обличи його розлила ся нестримана радість.

Допит був; тепер він може писати, тепер може бачити губернатора. А там... воля, воля...

Обвів очима свою оселю: брудні стіни, віконечко в горі, вбога постіль. Ні! не довго вже тут бути. Два слова шепнути губернаторови — і двері камери перед ним широко розкриють ся. Доволї вже з нього всього того. І так глупа історія... „засипав ся", говорячи хуліганським жаргоном. А там певно „свої" мене чекають, шукають, голову ламають, де подів ся. А як зявлю ся та скажу: „в Івановій хатї був", — от фурор буде! Їй Богу, як так, обєктивно глянути — препікантний епізод.

Смакуючи побачене зі своїми, вязень зі всеї сили загрюкав у двері.

— Дижурного менї — гукнув він дозорцеви, що зявив ся на його стук.

За якої пів години прийшов дижурний поліційний офіцир.

— Прошу, ваше благородіє, предпровадити мене до губернатора.

— Так не можна, напишіть „прошеніє".

— То прошу паперу і все до писаня, тільки швидше.

—Пришлю, — ляконічно кинуло начальство. Принесли чорнило, пер, папір і вязень сїв писати.

VI.

— Гальо! Хто при телефонї?

Товстий сивий жандармський полковник стояв схилившись уперед з трубкою біля уха.

Худорлявий товариш прокуратора з острими колючими очима сидів при столї і писав:

„Сей упертий злочинець, що називає себе Миколою Івановичом Сїренком"...

— Слухаю, ваша екселенціє, — вклоняв ся телефонови полковник. — То як зволите говорити? Так, так у нас є такий злочинець, Сїренко; є, а якже... серіозний злочинець... Отсе думаємо його в кайдани та в тюрму відпровадити...

Замовк і пильно ловив крізь трубку слова його екселенції.

— Як у вас? Тепер? Начальник охранного відділу, Сїренко? Він не злочинець, а... що таке?

Трубка впала з його рук, він похитнув ся і сїв на софу.

Що таке? — підбіг до нього товариш прокуратора, який, почувши прізвище Сїренка, вже не писав, а слухав.

Полковник, потираючи чоло, тільки вказав йому на телефон, який нестримано дзвонив.

— Маю честь доложити вашій екселенції, — говорив в трубку товариш прокуратора, — що з паном полковником зле; він майже непритомний. А при телефонї я, товариш прокуратора.

І приложив до трубки ухо. Довго слухав. Потім заговорив:

— Так, розумію. Помилка. Розумію, помилковий арешт, розумію. Всю справу про Сїренка і „вещественныя доказательства" прислати вашій екселенції. Слухаю. В повній тайні? Слухаю. Буде сповнено. Кланяю ся вашій екселенції.

Полковник тільки важко дихав, сидячи на софі.

— Скільки жию — не чув ще такої діявольської пригоди, — сказав він нарешті. — Начальник охранного відділу — і транспорт зброї і два бравнінґи при собі. Ну ну!

— Д-да... історія пікантна. Авантурист, чорти-б їх взяли! — вилаяв ся товариш прокуратора, — Транспорт зброї... нічого собі — нахали!

— А правда, нахали? — вдоволено підхопив старий. — Добра охрана! Авантуристи...

Товариш прокуратора акуратно склав всі папери з „діла" Сїренка. Протокол арешту, поквітоване баґажне, протокол допиту; потім забрав з шафи два бравнінґи і все разом звязав.

— А чудесна справа була, їй Богу, — зітхнув він нарешті.

— Еге, як би була. І от я вам давно кажу, пане, що половина всїх таких „чудесних справ" — се дїло їх рук, отсих авантуристів, а не „внутрішного ворога"...

— Е, що нам про се міркувати, залишім се питанє, — хмурить ся товариш прокуратора.

І подаючи перевязаний клуночок полковникови, каже:

— Відішліть панови ґубернаторови. А я зателефоную в охранку.

VII.

Начальник місцевої охранки, низенький товстенький чоловічок з короткою шиєю і проникливими зеленими очима, ходив великими кроками по своїм кабінеті. Щойно мав розмову по телефонї з товаришом прокуратора; по зсуненим бровам та по червоній шиї видно було, що розмова була не з приємних. Ходив — ходив, важко дихаючи, потім подзвонив.

Вскочив курієр.

Покликати Голованенка!

Фіґура в темних окулярах з острим довгим носом зявила ся і несьміло станула біля дверий.

— Ти арештував Сїренка?

Я, ваше благородіє, — обізвала ся фіґура і присунула ся: се певно нагорода за арешт „золотої рибки".

— Каналія! — гримнуло начальство.

Фіґура налякано метнула ся до дверий.

— Хто тебе вчив арештувати людий? Та чи знаєш ти, кого арештував? Знаєш, дурню?

Начальник наскочив на Голованенка і щось злісно шепнув йому на ухо.

— Еге! Он кого ти арештував! Так ти й мене можеш колись арештувати... Ех ти, роззяво. Сам пан губернатор не вдоволений... Сором, сором!

Збентежений стояв Голованенко і шептав: — Та хто-ж його знав? Хто його знав? А тодї і ваше благородіє хвалили мене — „маладец Голованенко", казали.

— Хвалили. — Більше вже не похвалю: Влізеш з вами в погану історію. Геть з очий моїх, бачити тебе не хочу! Сором, скандал... Чекай! Там на стації стережи тепер сього добродія; дивись, аби ще який дурень з твоїх колеґів не затримав його. Дивись, аби дали йому спокійно виїхати...

— Ось тобі й „золота рибка" — зітхав Голованенко, вийшовши з начальникового кабінету.

І чорт їх розбере тепер — де начальник охранки, а де внутрішний ворог. Тай ті начальники, чорт би їх взяв — плутають ся тепер між тими внутрішними ворогами, тільки в юма ну заводять нас грішних.

VIII.

Високий солїдний показний добродій в анґлійськім пальті і плюшевій панамі — не меньше як професор або адвокат — входив до салї першої кляси. Взяв білет, потім пройшов до буфету. Довго їв, пив чай і вино.

Бистрі очи зза темних окулярів на довгім, острім носї увесь час стежили за ним.

Задзвонили.

— Варшава, Сарни, Брест, Ковель — другий дзвінок, — виголосив поважно солїдний швайцар.

Солїдний добродій розплатив ся і вийшов на перон.

Голованенко й собі подав ся за ним.

Він бачив, як солїдарний добродій спокійно увійшов у ваґон першої кляси, як потім в однім вікнї зявила ся спершу його панама, потім його обличе. І раптом двоє холодних, спокійних очий стріло ся з бистрими проникливими очками шпигуна, пробігли погірдливо по його довгім острім носї, по всїй його постатї.

Раз-два-три... задзвонили і поїз рушив, увозячи солїдного добродія.

— А булаб „золота рибка", — зажурено зітхнув Голованенко і лїниво поплів ся до дому.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ЕКЛЕЙ, ПА. Бр. св. Николая, від. 349, повідомляе своїх членів, що півpічний мітінґ відбудеть ся дня 22. червня, точно о годині 3-тій пополудни. Всї місцеві і позамісцеві члени мають явити ся, бо будуть важні справи до полагодженя. Довгуючі члени мають вирівнати свої місячні вкладки, бо инакше будуть суспендовані. Будемо принимати нових членів до братства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Просить ся тих Українців, котрі мають охоту вписати ся в члени У. Н. Комітету, нехай являть ся на той день, а їм вияснить ся, о що ходить. Користайте з доброї нагоди, бо вороги не сплять. Не марнуймо дорогого часу, бо колись треба здати рахунок, що ми доброго зділали. — А. Мороз, предс.; Н. Війтишин, секр.

ФОРД СІТИ, ПА. Тов. „Запорожська Січ", від. 63, повідомляе всїх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітінґ відбудеть ся в неділю, 22. червня, точно о годині 1.30 пополудни, в гали тов. „Зап. Січи". На той мітінґ мають явити ся всї члени як один, бо е важні справи до полагодженя. Урядники і контрольна комісія будуть здавати піврічне справоздане. Неприсутний на піврічнім мітінґу член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. Довгуючі члени мусять вирівнати свої залеглі місячні вкладки, бо в противнім разі стратять всякі права до запомоги. Члени позамісцеві мусять звернути увагу на параґраф 288 статута У. Н. Союза і після того параґрафу мусять поступати і мусять частійше зголошувати ся і присилати місячні вкладки до свого уряду. Тож до діла, Товариші! Дбаймо самі про себе, бо чужі не будуть про нас дбати. — М. Зошак, предс.; І. Бобак, кас.; М. Дуткевич, секр.

ВІЛКСБЕРИ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляе всїх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітінґ відбудеть ся в неділю, 22. червня, точно о 3-тій годині пополудни, в гали церковній при Рівер улици. Обовязком кождого члена явити ся на сей мітінґ і вирівнати всї свої залеглости, бо в противнім случаю буде суспендований. Рівнож кождий член повинен привести на сей мітінґ нових членів, котрих будеть ся принимати до братства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Хто з членів має діти, повинен забезпечити їх в У. М. Союзї. Діти принимаеть ся, почавши від одного року житя. Ануж, Братя і Сестри! Хто з Вас ще не стоїть в жадній подібній українській организації, нехай користае з нагоди. Приходіть на сей мітінґ, та забезпечте себе і свою родину на чорну і лиху годину. — І. Чолїй, секр.

ІСТОН, ПА. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 137, повідомляе всїх своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеть ся 22. червня в гали читальняній під ч. 721 14-та улиця. Просить ся, щоби кождий член явив ся без ріжниці чи мужеського пола чи женського на першу годину, бо е важні справи до полагодженя. І просить ся, щоби кождий взяв з собою велику відзнаку і шапку, бо будемо фотоґрафувати ся. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. — Ф. Сагатий, предс.; Н. Підгайний, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339, подае до відома, що піврічний мітінґ відбудеть ся в неділю, 22. червня, о 2-гій годині пополудни, в Народнім Домі Громади Савт під ч. 610 Савт Американ Стр. На сей мітінґ мають явити ся всї місцеві і позамісцеві члени, бо е дуже важні справи до полагодженя. Буде справоздане уряду і контрольної комісії за минувших шість місяців. Просить ся всїх членів на сей мітінґ привести хоч по одному новому членови до братства і до У. Н. Союза. Тож, братя, прибудьте як один, бо присутність кождого е конечна. — І. Сорока, предс.; І. Сорока (син Михайла), кас.; В. Скольський, секр.

ДЖАНСТАВН, ПА. Бр. св. Николая, від. 300, повідомляе всїх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітінґ відбудеть ся в неділю, 22. червня с. р. Просить ся всїх членів, аби на сей мітінґ прибули, бо будуть важні справи до полагодженя. Довгуючі члени мусять вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Мітінґ буде отворений точно о годині 1-шій пополудни. — Т. Гумен, предс.; В. Олексюк, кас.; Я. Яцинич, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Подаеть ся до відома членам тов. ім. Івана Франка, що мітінґ відбудеть ся в неділю, 22. червня, точно о 1-шій годині пополудни.

НЮАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Петра і Павла, від. 27, повідомляе всїх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеть ся в суботу, 21. червня, точно о 7-мій годині вечер. Просить ся всїх членів зійти ся на сей мітінґ, бо е важні справи до полагодженя. Неявивший ся член заплатить кару після ухвали. — С. Бриґідир, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 22, подае до відома всїм своїм місцевим і позамісцевим членам, що піврічний мітінґ відбудеть ся дня 22. червня, точно о годині 3-тій пополудни. Кождий член мае явити ся на сей мітінґ. Кождий член отримае новий статут товариський. Члени позамісцеві мають вислати свої вкладки до 22-го б. м. на руки секретаря, бо в противнім разі будуть суспендовані. На сїм мітінґу будеть ся принимати нових членів до товариства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. — М. Баглай, предс.; І. Кравець, кас.; Г. Бардак, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. „Подільська Січ", від. 8, буде мати свій мітінґ в неділю, 22. червня, о 4-тій годині пополудни. Кождий член мае явити ся, бо е важні справи до полагодженя. — Г. Скробач, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. ім. М. Січинського, від. 146, повідомляе всїх своїх членів, що місячні збори відбудуть ся дня 22. червня в льокали У. Н. Дому, під ч. 84 Ґрейлінґ ул. Кождий член повинен явити ся, бо е важні справи до полагодженя. Треба вибрати предсїдателя і секретаря фінансового. Отож просить ся, аби кождий член явив ся точно о годині 3-тій пополудни. — Д. Базилевич, секр. рек.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. „Дітройтський Боян", від. 141, повідомляе своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічний мітінґ відбудеть ся в неділю, 22. червня, точно о годині 1-шій пополудни, в гали парафіяльній під числом 82 Сікот Аве. Кождий член мае явити ся на означений час, бо є дуже важні справи до полагодженя. Контрольна комісія мае здати піврічне справоздане. Котрий з членів не вирівнав доси своїх місячних вкладок, нехай вирівнае, бо в противнім разі може бути суспендований. Будеть ся принимати нових членів до товариства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Хто чуеть ся правдивим Українцем, повинен обезпечити себе в своїй рідній организації. Котрий з членів на сей мітінґ не прийде, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Т. Ворко, секр.

ДЖОЛІЕТ, ІЛЛ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 111, вибрало на мітінґу дня 25. мая б. р. отсей новий уряд: М. Мазур, предс.; І. Папушка, секр.; А. Домбровецький, кас.; А. Махник і М. Коцан, контрольори. Мітінґи сего товариства відбувають ся кождої третої неділї в місяци. — М. Мазур, предс.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Подаеть ся до відома, що братство св. Николая, від. 106, буде мати свій мітінґ дня 22. червня с. р. в гали парафіяльній, зараз по Службі Божій. Всї члени мусять бути присутні, бо є важні справи до полагодженя. — М. Шаран.

ІСТ ШІКАҐО, ІНД. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 68, подае до відома, що піврічний мітінґ відбудеть ся в суботу, 21. червня, точно о годині 7.30 вечер, в галї Саладія в Іст Шікаґо, Інд. На тім мітінґу мусить явити ся кождий член, бо е важні справи до полагодженя. Котрий член не явить ся, заплатить кару, ухвалену товариством. — Т. Рашенський, секр.

В НІМЕЧЧИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 16, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Німці здержали транспорти польського війска.

КОБЛЕНЦ, 13. червня. — Маршалок Фош вислав німецькому правительству ультимат, жадаючи безпроволочного перепущеня транспортів польського війска, які находять ся в Німеччині, будучи в дорозі з Франції до Польщі, як се доносить нинішна телеґрама зі Спа.

З Берліна був виданий перед кількома днями розказ, щоби здержати поїзди з польським війском. Один поїзд задержано в Кобленц, один в Трір, два в Емс, а вісім в глибині Німеччини. Транспортоване польських війск з Франції до Польщі відбуваеть ся вже від шістьох тижнів і мало скінчити ся 17. червня.

Вчерашна телеґрама з Берліна доносила, що Матіяс Ерцберґер, голова німецької раземчої комісії в Спа, вислав був ноту до ген. Дірон, голови французької місії в Берлїні, в якій заявив, що Поляки мають намір дві дивізії армії Галера уставити здовж німецької границї. Ерцберґер запротестував проти сього, заявляючи, що се противить ся услівям розему, та що доки Поляки не покинуть сього наміру, Німеччина буде приневолена здержати транспорти польських війск через Німеччину.

Маршалок Фош відїхав на боевий фронт.

ПАРИЖ, 14. червня. — Маршалок Фош відїхав в пятницю з Парижа через Нансі і Люксембурґ на боевий фронт над Реном. Його подорож стоїть в тісній злуці з приготованями аліянтських війск до дальшого наступу в глиб Німеччини на случай, коли би німецькі делеґати відмовили ся підписати мировий договір.

Всякі признаки вказують на те, що німецька делеґація мирового договору не підпише. Реченець до підписаня мирового договору упливає пятого дня після його доручення німецькій делеґації.

Взивають німецьке населене, щоби не ставило опору аліянтам.

КОБЛЕНЦ, 12. червня. — Німецькі часописи в Майнц, Кобленц і Келн помістили осторогу для населеня, щоби воно позістало дома і здержало ся від всяких зусиль опору на случай дальшого наступу аліянтських війск на Німеччину.

Осторогу видано тому, бо ходила чутка, що німецьке населене на території 90 миль від теперішного боевого фронту плянувало опорожнити села і міста та перенести ся в глиб Німеччини. Начальники громад видали приказ урядникам позістати на своїх становищах, навіть на случай наступу аліянтів.

Голяндія проти бльокади Німеччини.

ПАРИЖ, 12. червня. — Голяндія повідомила мирову конференцію, що її правительство не візьме участи в бльокаді Німеччини на случай, коли би вона відмовила ся підписати мировий договір.

Отсе пята невтральна держава з ряду дала відмовну відповідь мировій конференції, яка домагала ся, щоби й невтральні держави взяли участь в бльокаді Німеччини на случай не підписаня нею мирового договору. До тих держав належать: Швайцарія, Норвеґія, Швеція, Данія, а тепер і Голяндія.

В ХІНАХ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 16, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Хінський кабінет уступив.

ПЕКІН, 14. червня. — З причини ворожого становиша хінського загалу проти членів кабінету, які ведуть політику прихильну Японії, цілий кабінет уступив. Президент хінської републики заявив також намір уступити зі свого уряду.

Припускають, що парлямент не прийме резиґнації президента.

В цілих Хінах вибухли страйки. Зелізничий страйк спричинив застій в торговлї і промислї.

В ІТАЛІЇ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on June 16, 1919 as required by the Act of October 6, 1917.)

Грізне положенє в Італії.

РИМ, 14. червня. — Лише енерґічні зарядженя зі сторони правительства можуть запобігти кризі, яка грозить Італії.

Ґен. Джардано заперечив вістку, неначе би він приготовляв большевицький замах. Недавно доносили вісти, що звісний поет Ґабріеле д'Анунціо стоїть в змові з деякими висшими офіцирами, плянуючи проголосити в Італії військову диктатуру. Сю вістку заперечено.

Під теперішну пору по всїх усюдах Італії відбувають ся економічні і політичні демонстрації, які декуди мають дуже грізний, майже большевицький характер.

До страйку робітників прилучили ся також й учителі. На страйк вийшло 76.000 учителів.

В кождій українській хатї повинна находитись часопись „Свобода".

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

„Слава Алентавнцям!"

(Спеціяльно для „Свободи").

„Честь українській громаді в Алентавн! Слава Алентавнцям!" — Такі оклики, а з ними й гучні оплески чути було на вічу в Йонкерс, Ню Йорк, яке відбуло ся минувшої неділї, коли о. Захарко, один з бесідників протестаційного віча, згадав, що Українці в Алентавн, Пенсильванія, зложили доси 6.000 долярів на фонд оборони Галичини. Се найбільша сума, яку доси зложила на сей фонд котранебудь українська громада. Українці в Йонкерс віддали поклін Українцям в Алентавн через повстанє змісць. Вони рівночасно заявили, що пійдуть в перегони з Алентавном. Хоч тепер Українці в Йонкерс стоять щодо жертв на третім місци, то будуть старати ся всіми силами станути на перше, почесне місце. А щоби їх бажаня як найскорше сповнили ся, вони зложили на вічу $208.50, а рівночасно ухвалили кождого тижня давати на народний фонд 25 центів добровільного податку. — Віче в Йонкерс відбуло ся величаво. Проводив вічем місцевий парох, о. Олександер Павляк, а головний реферат виголосив Микола Д. Величко, відпоручник централї Українського Народного Комітету. Вислано до Парижа протест проти ляцького нападу на українські землї.

Постанова в стейтї Массачусетс про чужинців.

(Спеціяльна кореспонденція до „Свободи")

З Бостону, столиці Массачусетс, доносять нам: Тутешні часописи подають одну ухвалу стейтового сенату, яка богато дотичить многих українських імiґрантів. Сенат іменно по довгій дебатї в середу приняв в третім читаню проєкт, що всім фабрикам в стейтї забороняєть ся затруднювати робітників між 21-шим і 40-вим роком житя, котрі не володіють англійською мовою. Зпід заборони є виняті лише замужні женщини, а також і ті мущини, котрі хоч не вміють англійської мови, але ходять до вечірної школи бодай три години тижнево протягом 40 тижнів в роцї. — Рівночасно з тим низша палата сойму без одного опозицийного голосу заявила, що парлямент має право ухвалити закон про депортованє небажаних чужинців.

Пасейські діти приходять до школи знова пяні.

В результатї протесту, що шкільні діти в Пасейку, Ню Джерзи, приходять до шкільної салї підхмелені медикаментами, пасейська здоровляна комісія вислала петицію до стейтової здоровляної комісії, аби заборонити аптикам продавати лікарства без письменного порученя лікаря. Протест внесла Альма Сміт, завідателька пасейських шкіл, котра каже, що шкільні діти приходять пяні до школи. Досліди виказали, що бідні матери у східній части міста уживають якісь краплї для піддержаня сил, бо в ночи вони працюють у фабриці, а в день сповняють домашні роботи. Користуючись свободою купна сих крапель, діти купують їх для себе і пють. Дальше досліди вказали, що ті краплї, які уживають діти, заключають в собі сім частий етеру і три части алькоголю; їх можна купити за 10 центів фляшинку. — Се вже друге з ряду оскаржене настоятельки пасейських шкіл, що діти приходять до школи пяними. Першим разом було сказано виразно, що діти приходять до школи під впливом алькоголю і в школї сплять цілими годинами. Наслідком того судові власти в містї заборонили коршмарам під грозою строгої кари продавати дітям горячі напитки. Ся заборона була успішною аж до часу, доки діти не винайшли собі иншого средства на затроюванє орґанізму. — У східній части Пасейку мешкають головно Поляки, Мадяри й Українці. Нам не хочеть ся вірити, щоб на сей страшний злочин позволяли своїм дітям українські матери та батьки; однак з жалем мусимо ствердити факт, що минувшого разу, в списі дітий, котрі приходили пяними до школи, крім многих польських і мадярських були також і українські діти. Тому на сім місци відносимо ся до наших людий в Пасейку, щоби вони більше зважали на свої діти і не стягали на себе поганого пятна місцевих шкільних властий та не наносили тим сорому та ганьби для свого народу.

Здержанє видаванє пашпортів до Галичини.

Зі шведської амбасади повідомляють нас, що американське міністерство заграничних справ заборонило видавати пашпорти для людий, котрі хочуть тепер їхати до східної Галичини. Заборона обовязує аж до відкликаня. Тому отсим заявляємо нашим читачам, що всякі ходженя по адвокатах і стараня о пашпорти є тепер даремні. Ніхто не може тепер їхати до східної Галичини, аж доки там не устане війна і справа не буде полагоджена.

Справа епископа для американських Українців.

Минувшої суботи відїхав з Ню Йорку до Ватикану архиепископ Бонзано, папський делеґат до Злучених Держав. Його відїзду стоїть тісно в звязи з папською консисторією, яка має почати ся 26. червня 1919. Найважнійшою справою для консисторії має бути іменованє епископів на опорожнені місця, між ними також епископа для української католицької дієцезії у Злучених Державах.

З робітничого зїзду.

Саме тепер, як ми вже доносили, в Атлантик Сіти, Ню Джерзи, відбуваєть ся зїзд Американської Федерації Праці, найбільшої робітничої орґанізації в Злучених Державах. Зїзд відбуваєть ся досить спокійно, хоч не бракує там опозиціоністів, котрі час від часу підносять малі бучі. На порядку дневнім стоїть тепер справа основаня політичної робітничої орґанізації. Делеґати підносять конечність такої орґанізації для істнованя партії і для лекшого розвязаня робітничого питаня в сій державі. Доси робітники не є ані не були ніколи передтим зарепрезентовані офіціяльно в парляментї, через що і їх справи полагоджувано досить млаво. Тепер робітники постановили зорґанізувати свою власну робітничу політичну партію, вибрати своїх послів до парляменту, а також домагати ся, щоби в кабінетї був представник робітничої партії. — Другою важною справою для зїзду є полагодити питанє протестаційного страйку проти засуду Томи Мунея, робітничого провідника в Сан Франціско. Суд засудив Мунея на кару смерти, однак ґубернатор Каліфорнії замінив її на досмертну вязницю. Радикальні круги робітництва внесли на зїзді резолюцію, аби Американська Федерація Праці викликала 4-го липня 1919 загальний протестаційний страйк. З перебігу дискусії над сим проєктом можна вносити, що такий страйк буде, бо за ним є більша частина делеґатів. — Проти обох проєктів, то є проти основаня політичної робітничої партії і проти протестаційного загального страйку, — виступав рішучо теперішний міністер праці Вілсон, котрий говорив перед зїздом минувшої пятниці. Міністер Вілсон каже, що політична партія роздвоїть ряди робітничої орґанізації і тим значно ослабить її. Знова протестаційний страйк буде ударом для судової системи в Злучених Державах. Міністер Вілсон запевнив делеґатів зїзду, що правительство поручило йому перевести дослід в справі засуду Мунея, і він, міністер, сї досліди робив і робить та має надію, що для Мунея буде визначена поновна розправа.

Олкак перелетів океан.

Незвичайне геройство доказав летун Джан Олкак, котрий за 16 годин і 12 мінут перелетів літаком Атлянтійський океан між Новою Фунляндією в Америці і Ірляндією в Европі. Літак Олкака летів 120 миль на годину, чого не докаже і найпоспішнійший поїзд. Віддаленє між Новою Фунлядією й Ірляндією виносить 1.936 миль. Ціла Анґлія клонить нині свою голову перед летуном Олкаком і засилає йому сердечні желаня, бо він приніс їй всесьвітну славу в летництві.

Підтяв сестрінці горло, а сам повісив ся.

(Спеціяльно до „Свободи").

23-лїтний Олекса Стальма, Поляк в Ресін, Вісконзін, підтяв бритвою горло своїй 7-літній сестрінці Стефанії Зебровскій, а сам на другий день повісив ся в арештї. Ся траґедія розіграла ся в домі С. Зебровского, 1915 Ресін улиця, Ресін, Віс. Дитина померла в шпитали. Що було причиною морду, не звісно, бо заарештований убийник не хотів висказати ані словечка, коли його допитували на поліції. Стальма мешкав в Зебровского і морд поповнив в ночи з 11. на 12. червня. День перед поповненєм злочину він був арештований на приказ одної женщини і в суді сказано йому було заплатити грошеву кару. Кажуть, що сей Поляк був ідіотом.

Любовна поезія є причиною розводу.

Пані Ґарнет Гелен Кларк внесла скаргу в найвисшім суді в Ню Йорку і просить о розвід з її мужом. В просьбі вона каже, що свого мужа вона стрінула в Кокомо, Індіяна, і там вони побрали ся. Її муж, Ґрент Кларк, є поетом. На просьбу своєї нареченої він написав був вірш „Одна з міліонів як Ти", котрий то вірш співано на забаві по їх вінчаню. Через два роки вони жили щасливо, аж недавно щось стало ся Кларкови і він почав уникати своєї жінки. Вона знайшла в його записках вірш „Сідай, бо ти колишеш лодкою", опісля знова инший вірш „Я не хочу стратити Тебе". Останний вірш сподобав ся Кларковій жінці, але вона нещасна не знає, кому сей вірш є присьвячений: чи їй, чи иншій, котру Кларк кохає. Пані Кларк терпіла, як могла, але знова инший вірш „Я люблю пані" („Ай лов ді лейдіс",) урвав струну її терпеливости і вона порішила пійти на судову дорогу і просити о розвід з тим, котрий не вдоволяеть ся нею одною, але любить всі женщини. На першім переслуханю судія не видав жадного вироку, відкладаючи справу на неозначений час.

БЕЗРОБІТЄ.

(From the U.S. Employment Service).

Після рапортів одержаних державними бюрами посередництва праці з 32 міст, в першім тижни червня безробітє було в 55 містах, з загальним числом 227.777 безробітних. В 27 містах була робота для всїх.

На загал безробітє зменьшило ся, хоч і не дуже. Одначе в деяких містах (Бостон, Сіетл, Мілвокі) незанятих є більше ніж у попереднім тижни.

Нова Анґлія. — З 17 міст в стейтї Конетікут безборітє є в 11. В Бріджпорт 3.600 безробітних (в попереднім тижни 6.000), Ню Гейвен 2.000 (2.500), Норвіч 900, Бостон (Масс.) 9.000, Манчестер (Н. Г.) 1.000, Портленд (Мейн) 400. В Род Айленд роблять і є добрі промислові відносини.

Ню Йорк. — В Ню Йорку все ще є найменьше 100.000 робітників без бороти. Олбані 4.500, Бофало 5.000, Рочестер 2.800, Сиракюз 500 — всюди по трохи меньше ніж бувало. В Олбані і Сиракюз страйки.

Пенсильвенія. — Пітсбурґ 17.500, Філядельфія 700.

Мідл-Вест. — В Сінсінаті, Коломбос, Дейтон і Юнґставн 1.000 до 6.000 безробітних. В Клівлендї знов є робота. В Акрон напружені промислові відносини; страйкують молдери і пекарі. В Шікаґо 20.000 без роботи. В Рокфорд страйкують машиністи, в Джолієт молдери. В Іст Шікаґо (Інд.) є 3.000, в Евансвіл 600 безробітних.

Захід. в Лос Анджелес 4.500 безробітних; страйк в електричних фабриках, перевозових компаніях і корабельних ярдах. В Сієтл 2.000 без роботи, в Портленд 275.

ПОЗІР УКРАЇНЦІ З ТАВНТОН, МАСС. І ОКОЛИЦІ! ПОЗІР!

Товариство ім. Тараса Шевченка, від 122. У. Н. С. в Тавнтон, Масс.

скликує

ВЕЛИКЕ УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ

В НЕДІЛЮ, 22. ЧЕРВНЯ С. Р.

на гали французькій під ч. 420 Бей стр., Тавнтон, Масс.

Початок віча о год. 2-гій пополудни.

Просить ся всіх Українців і Українок місцевих і позамісцевих, щоби прийшли на віче, на котрім будуть говорити українські бесїдники.

На віче вступ вільний, як для мущин, так і для женщин.

ЗА КОМІТЕТ: 71-72

Володимир Маршалок,
Василь Турколо,
Ілія Давидчук.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Отсим повідомляєсь Родимців, що

В СУБОТУ, 21. ЧЕРВНЯ 1919 Р.

ТОВ. „ЛЮБОВ", ВІД. 45 У. Н. С.

— устроює —

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

в Метрополитан Гол, 715 Фермонт Евеню.

Початок о годині 7-ій вечер.

Добірна музика, холодні напитки і сьвіжа перекуска.

Родимці! Поки холодно еще, прийдїть і забавте ся гарно.

Вступ лише 35 цнт.

Члени тов. „Любов" мусять усї явити ся, в противнім разі на слідуючім засіданю заплатить подвійний вступ.

За добру забаву ручить

71 КОМІТЕТ.

ПОЗІР! БОФАЛО І ОКОЛИЦЯ!

Заходом Української Школи при гр.-кат. парохії св. Івана Хрестителя

— уряджуєсь —

ДРАМАТИЧНО-СПІВАЦЬКИЙ ДЕКЛЯМАТОРСЬКИЙ

ВЕЧЕРОК

в 105-літні роковини уродин Тараса Шевченка

В СУБОТУ, 21. ЧЕРВНЯ 1919 Р.

в гали А. Дориваль кого, 930 Ґрент стріт.

ПРОГРАМА.

Часть I.

1. „Star Spangled Banner"..Хор міш.
2. Вступну промову виголосить.... ....о. Іван Ортинський
3. а) „Реве та стогне"; б) „Мово рідна" ....Хор школярів
4. „Розрита могила", деклямація... ....Павло Корпан
5. Вязанка народних пісень,....... ....Хор школярів
6. „До Основяненка", деклямація.. ....Евгенія Швець
7. „Далека ти а близька нам"...... ....Хор мішаний
8. „Пречиста Діво, радуй ся Маріє", деклямація ..Стефанія Комаранець
9. Відчит про Шевченка.......Гр. П.

Часть II.

ТЕАТРАЛЬНЕ ПРЕДСТАВЛЕНЄ

ДІТОЧЕ СЬВЯТО

сценічний образок в 2-ох діях, Михайла Козоріс.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Марійка, літ 12........Зофія Маласт
Микольцьо, молодший її брат..... ....Василь Костецький
Влодзя ....Анастазія Мидзяц
Цьопа ....Ольга Видиці
Іринка ....Надія Пипюк
Андрійко ....Володимир Шафран

Другі діти в вікі від 8 до 12 літ.

На закінченє: „Ще не вмерла" і „Май контри"........Хор мішаний

Діриґент: п. Григорій Пипюк.

Початок точно о годині 8-ій вечером.

Вступ 50 і 35 цнт.

Просить ся всіх Українців і Українок як з Бофало так і околиці, щоби явились численно на сей вечерок, котрий уряджують шкільні діти, а будьте певні, що не пожалуєте коли прийдете, бо налюбуєтесь своїми дрібними діточками. — За що ручить

70-71 КОМІТЕТ.